

comte de la Mortera que la seva afició a investigar realitats passades de la vida pública espanyola no el priva — com tan sovint ocorre als aficionats als estudis històrics — de saber veure'n les realitats presents. Diu el comte de la Mortera: «Quienes cuidamos de seguir atentamente en la prensa regional las palpitaciones del espíritu catalán, creemos advertir que és ahora menos ingénua la indignación, y es, en cambio, mayor y más sincero el desdén al Poder Central».

¿I que n'és de veritat aquesta afirmació del comte de la Mortera?

De l'any 1901 a l'any 1907, des del moviment que portà al doctor Robert a les Corts, fins aquell altre que portà el triomf apoteósic de la Solidaritat Catalana, lo que caracteritzava el sentiment de Catalunya, era una santa, una violenta indignació. Mes, era una indignació prenyada de fe: per això era tan viva i tan sincera: per això, en fins en mig de les majors estridències, el moviment català era fonament espanyolista; era la única concreció seriament afirmativa d'aquell desig de renovació que semblà sentir-se a Espanya ran dels desastres de l'any 98.

Avui, es cert, absolutament cert, lo que diu el comte de la Mortera: la indignació de Catalunya és menys ingénua; hem de fer un esforç per a sentir-la i expressar-la. Però, en canvi, el desdén al Poder Central, a la ineptia del Poder Central, vessa en tots els cors catalans, produint una impressió d'amargura i de desencant. Es per això que avui, el moviment català — ¿perquè no dir-ho? — és fonament separatista. I, a l'estampar aquesta paraula, no penso jo en el concepte pintorescament grotesc amb que periodistes i polítics havien volgut pintar el separatisme: Segadors; falç enlaire; violències, revoltes i degollines. Tot això, és literatura... i baixa literatura. El separatisme greu — ¡el separatisme actual dels catalans! — és aquell sentiment de distanciació, d'allunyament, que d'una manera suau i persistent va penetrant en els nostres cors, al veure com quasi tots els espanyols no catalans s'avenen tranquil·lament a estar representats i regits per un poder públic superposat a la vida nacional i que és síntesi completa de totes les ineptituds i de totes les incincències.

A l'esclatà la guerra europea, ja feia temps que el divorci entre la opinió catalana i el Poder Central, per causes que analitzarem després seguint l'examen que 'n fa el comte de la Mortera, tenia més de menyspreu que d'indignació. Però, al sentir-se a Espanya les primeres rèpercussions del gran conflicte, es redressà un cop més en nosaltres la fe en Espanya, el desig de salvar-la, d'enfortir-la, de fer-la gran.

Tingué la il·lusió Catalunya de que era arribada l'hora decisiva per al pervindre d'Espanya en que era precisa una compenetració entre els ciutadans i els poders públics, entre la Nació i l'Estat, i tingué l'esperança de que el poder pú-

blic, per propi impuls o empès per l'opinió, es llençaria a realitzar una obra redemptora... I Catalunya volgué iniciar-la!

Catalunya es dirigí al Govern... i el Govern no l'escoltà i rebé les seves patriòtiques exhortacions, com se reb l'impertinent que ve a pertorvar-nos les placévoles delícies d'una peresosa migdiada. I es dirigí al Rei... i de la seva gestió prop de la Corona no en veié altre resultat que la informació que en publicaren els diaris. I s'obrí el Parlament, i allí, davant la representació legal de la Nació, els parlamentaris catalans plantejaren el problema de la restauració de les forces econòmiques d'Espanya. I els representants de les altres regions espanyoles, de les regions espanyoles que patien del conflicte molt més que Catalunya, que poden aprofitar-se, d'un enfortiment econòmic d'Espanya tant i més que Catalunya, que, si no es prepara Espanya pel retruc que vindrà al fer-se la pau, sofrirán molt més que Catalunya, salvant excepcions raríssimes ens varen escoltar com qui sent ploure.

Jo ja sé que, ni el Govern, ni el Parlament, ni els partits polítics, poden atribuir-se la plena representació de la opinió espanyola. Mes ¿no hi ha dret a pensar que aquesta opinió espanyola no existeix, al veure com no es decideix a manifestar-se, ni en aquets moments suprems que una conflagració sens precedents està capgirant el món enter?

Un dels actuals ministres me deia un dia, ja tencades les Corts, aquestes paraules: «Des que esclatà el conflicte europeu, sols de Catalunya ens han vingut iniciatives, propostes de reformes, peticions de caràcter general, expressions de desigs i d'esperances; el restant de Espanya, com si visqués fóra del món, no ens ha dit res: ha esperat que una petició de Catalunya mereixés l'atenció, el simple estudi del Govern, per demanar la paraula en contra i exigir-nos que no fèssim res...» I el Govern ha acabat per sumar-se a la Espanya que sembla viure fóra del món, a la que res desitja ni espera, a la que 's limita a protestar, sense discutir-les ni presentar-ne d'altres, contra totes les solucions que formula Catalunya per salvar Espanya!

Quan els representants dels partits polítics i de les corporacions econòmiques de Catalunya iniciaren la campanya de les Zones Neutrals, es va produir un fet tristament descoratjador. Els representants de la indústria i del comerç d'una gran ciutat del Sur de Espanya, homes de gran prestigi personal, d'innegable força social es dirigiren als representants de Catalunya per a expressar-los la seva conformitat amb la petició de les Zones Neutrals: veien en elles l'engrandiment de la seva ciutat i volien ajuntar la seva veu i el seu esforç a la veu i al esforç de Barcelona... Als dos dies visitaren de nou als representants de Catalunya per dir-los que no comptessin amb ells; que les seves conviccions no havien canviat... però que el cacic polític de la gran ciutat andalusa els havia dit que no convenia que su-